

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ
ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΤΟΣ 2004-2005

ΘΕΜΑ: «ΕΩΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ»

Υπεύθυνοι καθηγητές: Αρσενίου Παναγιώτης
Μάρκου Δέσποινα

Θεός, είναι τ' άνθη της κερασιάς στο
φεγγαρόφωτο..

Κινέζικο ρητό

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	7
ΣΤΑΔΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	8
ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΓΓΕΛΙΑΝΩΝ	
Αη Γιάννης (Πρόδρομος)	12
Μέσα Αη Γιάννης	13
ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΓΙΑΣ	
Προφήτης Ηλίας	15
Άγιος Κωνσταντίνος	16
Αη Φώτης	16
ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΛΦΑ	
Άγιος Αντώνιος	19
Άγιος Νικόλαος	20
Αγία Παρασκευή	20
Σωτήρας Χριστός (ή Μεταμόρφωση)	21
Άγιος Γεώργιος	21
ΠΕΡΙΟΧΗ ΚΑΛΥΒΟΥ	
12 Απόστολοι	23
Παναγία	24
Μιχαήλ Αρχάγγελος και Άγιος Χαράλαμπος	26
ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΡΓΑΡΙΤΩΝ	
Άγιος Ιωάννης Θεολόγος	27
Άγιος Γεώργιος	28
Αγία Παρασκευή	29
Άγιος Αντώνιος	30
Άγιος Ονούφριος	31
Αγία Κυριακή	32
ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΙΔΟΝΙΟΥ	
Ευαγγελισμός της Θεοτόκου	33
Άγιος Γεώργιος	34
ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΠΑΛΙ	
Παναγία Χαρακιανή	35
Άγιος Αντώνιος	36

ΠΕΡΙΟΧΗ ΟΡΘΕ	
Σωτήρας Χριστός	37
Παναγία Ζωοδόχου Πηγής	38
Άγιος Παντελεήμονας	39
Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος	40
ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	
Άγιος Παντελεήμονας	42
Αγία Φωτεινή	43
Αγία Θέκλα	43
ΠΕΡΙΟΧΗ ΡΟΥΜΕΛΙ	
Άγιος Νεκτάριος	44
Αγία Άννα	44
Άγιος Αντώνιος	45
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	46

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σκοπός της εργασίας αυτής ήταν η αναζήτηση των παραδόσεων και οι δεσμοί των ανθρώπων με αυτές, σε μορφές ζωής και κοινωνικής οργάνωσης που ανήκουν πια στο παρελθόν. Οι εποχές βέβαια δεν αλλάζουν με κουμπιά.. Στοιχεία αυτών των παραδόσεων εξακολουθούν να υπάρχουν ακόμη και σήμερα (έθιμα, πανηγύρια) αλλά μοιάζουν να έχουν μετατεθεί προς το περιθώριο της κοινωνικής ζωής από το επίκεντρο που ήταν κάποτε. Οι αλλαγές στη ζωή των ανθρώπων τις τελευταίες δεκαετίες υπήρξαν σαρωτικές. Είναι θετικό το ότι οι άνθρωποι, με τη βοήθεια και της επιστήμης, κατόρθωσαν να απαλλαγούν από ένα σωρό δεισιδαιμονίες. Έχει όμως την αξία του να καταγραφούν οι ιστορίες και οι θρύλοι για ν' αποκτήσει νόημα η πορεία. Στο κάτω κάτω έχει κι η εξέλιξη το τίμημά της: Απομάκρυνση από τη φύση, πιο απρόσωπες σχέσεις, θεοποίηση της επιτυχίας με οικονομικούς όρους κ.α. «Φάτε την πρόοδο με τα φλούδια και τα κουκούτσια» όπως έλεγε κι ο ποιητής.

Τα ξωκκλήσια της περιοχής Μυλοποτάμου στην κυριολεξία αμέτρητα, το ίδιο και οι ιστορίες που συνδέονται μ' αυτά. Εδώ καταγράφηκαν ελάχιστα σε σχέση μ' αυτά που θα μπορούσαν να ειπωθούν. Οι περιορισμοί αρκετοί. Πολλά ξωκκλήσια είναι πολύ απομακρυσμένα και η πρόσβαση των μαθητών για να τα φωτογραφίσουν δύσκολη έως απαγορευτική. Για κάποια άλλα δε στάθηκε δυνατή η εύρεση πληροφοριών. Υπάρχουν βέβαια και πολλά καινούρια για τα οποία δεν υπάρχει κάτι αξιοσημείωτο.

Σε κάθε περίπτωση το πιο σημαντικό είναι ότι τα παιδιά ανέσυραν στοιχεία από ένα παρελθόν γεμάτο βυζαντινές αρχόντισσες, μαρμαρωμένους καβαλάρηδες, θαυματουργά παράθυρα, συνθέτοντας το ψηφιδωτό της παράδοσης που έπλασε γενιές πριν από μας. Κι ένα μέρος δικό μας μάλλον..

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ξωκκλήσια: Μικρά εκκλησάκια χτισμένα μακριά απ' τα χωριά, χωμένα μες στη φύση σα να τα ξέχασε εκεί ένας Θεός. Καθένα απ' αυτά έχει τη δική του ιστορία, μια πορεία μέσα στο χρόνο με αφετηρία την αιτία για την οποία χτίστηκε. Είναι ζωσμένο με θρύλους και παραδόσεις, με τον τρόπο ζωής των ανθρώπων της περιοχής. Σ' αυτά κατέφευγαν για τα τάματα σε δύσκολες στιγμές, ή για ευλαβικά προσκυνήματα. Κορύφωση των λαϊκών εκδηλώσεων που σχετίζονταν με τα ξωκκλήσια το πανηγύρι την ημέρα του εορτασμού του Αγίου. Συγκεντρώνονταν από τα γύρω χωριά και μετά τη λειτουργία ακολουθούσε γλέντι. Ήταν μια σημαντική κοινωνική εκδήλωση που ένωνε τους ανθρώπους των μικρών χωριών.

Σήμερα τα περισσότερα απ' αυτά αντιστέκονται με πείσμα στο χρόνο ξεχασμένα ανάμεσα στα δέντρα, στις πλαγιές, στα υψώματα. Λιγότεψαν οι προσκυνητές και οι εκδηλώσεις που συνδέονται μ' αυτά είναι λιτές ή δεν υπάρχουν πια.

Εμείς όμως ξέρουμε ότι αυτά τα μικρά ξωκκλήσια είναι ένα κομμάτι της παράδοσης και της ιστορίας του τόπου μας. Συνδέονται με τους απλούς, καθημερινούς ανθρώπους που μεγάλωσαν και έζησαν με τους θρύλους και τις εκδηλώσεις αυτών των ιερών χώρων.

Μέσα απ' αυτό το πρόγραμμα οι μαθητές μας προσπάθησαν ν' ανασύρουν όλες τούτες τις μνήμες και να καταγράψουν παλιότερες μορφές ζωής συμβάλλοντας έτσι στη σύνδεση του χτες με το σήμερα.

ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Μέσα από την επίσκεψη στα ξωκκλήσια και τις επαφές με τους παλιότερους να γνωρίσουν τα παιδιά καλύτερα τον τόπο τους
- Εξοικείωση με βασικές αρχές της φωτογραφίας
- Αναζήτηση – αξιοποίηση – αξιολόγηση ιστορικών λαογραφικών στοιχείων
- Καταγραφή θρύλων και παραδόσεων με τις οποίες μεγάλωσαν και έζησαν οι πρόγονοί μας
- Μύηση στον τρόπο διεξαγωγής μιας έρευνας – εργασίας με λαογραφικό χαρακτήρα

ΣΤΑΔΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο στάδιο

Συζήτηση με τους μαθητές και καθορισμός του θέματος. Ο στόχος ήταν διπλός: Να καταγραφούν ξωκκλήσια της περιοχής και η ιστορία τους, αλλά και να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με τη φωτογραφία. Γι αυτό και στο πρόγραμμα υπήρξαν και αμιγώς φωτογραφικού ενδιαφέροντος δραστηριότητες.

Την ομάδα αποτέλεσαν οι:

Κουτσουρούμπης Γιώργος
Στριλιγκά Μαρία
Νησανάκη Αντωνία
Κόλα Δήμητρα
Κουράτορας Μιχάλης
Πάγκαλος Σπύρος
Φακιδάρη Κωνσταντίνα
Παπαδάκη Νεκταρία
Παπαδομανωλάκης Σπύρος
Πολιτάκης Ζαχαρίας
Δροσάκης Μανόλης
Παπαγιαννάκη Μαρίνα
Χαρίση Άννα
Διαλεχτός Λευτέρης
Μαρκάκης Πέτρος
Βολιτάκης Μάρκος

2^ο στάδιο

Σχεδιασμός προγράμματος

Τα παιδιά ανάλογα με τον τόπο καταγωγής τους ανέλαβαν να φωτογραφίσουν και να συλλέξουν πληροφορίες για συγκεκριμένα ξωκκλήσια της περιοχής τους.

3^ο στάδιο

Αφιερώθηκαν κάποιες ώρες μαθημάτων για την εξοικείωση των παιδιών με βασικές αρχές της φωτογραφίας. Αναλύθηκαν τα μέρη μιας φωτογραφικής μηχανής, ο τρόπος λήψης, και έγινε και επίδειξη φωτογραφιών από κάποιους διάσημους φωτογράφους.

4^ο στάδιο

Σύνταξη ερωτηματολογίου

Συντάχτηκε το παρακάτω ερωτηματολόγιο για να είναι πιο εύκολο για τα παιδιά να κωδικοποιήσουν τις πληροφορίες που θα έπαιρναν:

5^ο στάδιο

Συγκέντρωση – επεξεργασία του υλικού

Στα πλαίσια του προγράμματος πραγματοποιήθηκε μια ημερήσια «φωτογραφική εξόρμηση» στο Ρέθυμνο. Ήταν ένας ανοιξιάτικος περίπατος στην πόλη με τα παιδιά να φωτογραφίζουν οτιδήποτε κέντριζε τη ματιά τους. Το αποτέλεσμα ήταν μερικές πολύ όμορφες φωτογραφίες οι οποίες και εκτέθηκαν στην παρουσίαση των προγραμμάτων του νομού στη φορτέτζα.

Επίσης, στο στέκι νέων του Περάματος που διαθέτει σκοτεινό θάλαμο, οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με τη διαδικασία εκτύπωσης ασπρόμαυρων φωτογραφιών.

ΕΩΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ

Η παρουσίαση γίνεται κατά περιοχή (χωριό), με αλφαβητική σειρά.

Αη Γιάννης (Πρόδρομος)

Τοποθεσία: Αγγελιανά

Ημερομηνία εορτασμού: 7 Ιανουαρίου

Μέχρι το 1975 η θεία λειτουργία και οι άλλες ιερές ακολουθίες ετελούντο εναλλάξ στον Αη Γιάννη και την Αγία Τριάδα. Στις μέρες μας μόνο την ημέρα της γιορτής του τελείται θεία λειτουργία. Ο περίβολος του ναού έχει γίνει νεκροταφείο των Αγγελιανών.

Την περίοδο της γερμανικής κατοχής που το κτίριο του δημοτικού σχολείου είχε μετατραπεί σε όρχο αυτοκινήτων η εκκλησία του Αη Γιάννη έγινε σχολική αίθουσα για ένα μικρό τμήμα μαθητών.

Η εκκλησία έχει ωραίο ξυλόγλυπτο τέμπλο ενώ οι παλιές εικόνες δυστυχώς έχουν κλαπεί.

Πήρε τη μορφή που έχει σήμερα το 1842. Απέχει λιγότερο από 100 μέτρα από τον παλιό οικισμό των Αγγελιανών.

Μέσα Αη Γιάννης

Τοποθεσία: Αγγελιανά

Ημερομηνία εορτασμού: 29 Αυγούστου

Την ημέρα του εορτασμού της εκκλησίας οι κάτοικοι των Αγγελιανών πανηγυρίζουν αλλά με αυστηρή νηστεία. Μια χρονιά σαν εβράδιαζε, ένας Αγγελιανός άρμεξε την αίγα του, έβαλε το γάλα σ' ένα χρεϊγιδάκι (δοχείο) και είπε: «Φέρετε μωρέ τα κουτάλια να πιουμε το γάλα μα πέρασε η μέρα». Πάνε αυτοί να βάλουνε τα κουτάλια μέσα στο γάλα μα αυτό είχε γίνει σκληρό σαν πέτρα. Μαζί με το χρεϊγιδάκι πετάξανε το γάλα στο σώχωρο κι εκάμανε όρκο να μη μαγαρίσουν ποτέ τους στο εξής ούτε μέρα ούτε νύχτα τις γιορτές του Αη Γιαννιού. Γι αυτό έχει μείνει ως ο Αη Γιάννης ο ριγολόγος, δε χωρατεύει. Όσο η επιστήμη

ήταν ανίσχυρη απέναντι στη μάστιγα της ελονοσίας, η απλοϊκότητα των Αγγελιανών αλλά και των κατοίκων των άλλων χωριών αναζητούσε θεραπεία στα ξύσματα από την πλάκα της Αγίας Τράπεζας τ' Αη Γιαννιού. Έτσι η πλάκα της Αγίας Τράπεζας είναι παραμορφωμένη από τα ξύσματα.

Γύρω από την εκκλησία υπάρχει νεκροταφείο.

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Παπαδάκη Νεκταρία

Προφήτης Ηλίας

Τοποθεσία: Αγιά

Ημερομηνία εορτασμού: 20 Ιουλίου

Το εκκλησάκι χτίστηκε περίπου πριν 40 χρόνια. Γίνεται λειτουργία μόνο την ημέρα εορτασμού του αγίου.

Άγιος Κωνσταντίνος

Τοποθεσία: Αγιά

Ημερομηνία εορτασμού: 21 Μαΐου

Οι εικόνες της εκκλησίας είναι ηλικίας 200 ετών.
Γίνεται λειτουργία μόνο την ημερομηνία εορτασμού του αγίου.

Αη Φώτης

Τοποθεσία: Αγιά

Ημερομηνία εορτασμού: 12 Αυγούστου

Ένας χωριανός στις αρχές του προηγούμενου αιώνα έβλεπε 3 βράδια στον ύπνο του έναν αράπη να του λέει να πάει στον Αη Φώτη και κοντά στο παραθυράκι που ήταν ένα χαμόκλαδο να το παραμερίσει, να ξεπατώσει μια ανονίδα που ήταν από κάτω, κι εκεί θα έβρισκε ένα κιούπι γεμάτο λίρες. Ο Αδάμ όμως, (Αδάμ Παπαδογιάννης το όνομα του χωριανού, την ιστορία διηγείται η εγγονή του) φοβότανε. Φοβότανε γιατί ο Αράπης του είχε πει ότι στο δρόμο του θα συναντούσε εμπόδια: Ένα στο σχολείο, ένα στο νεκροταφείο κι ένα στον Αη Φώτη. Τα εμπόδια αυτά θα ήταν «σατανάδες» που θα προσπαθούσαν να μην τον αφήσουν να πάει στην εκκλησία. Μάλιστα την τρίτη βραδιά ο Αράπης παρουσιάστηκε στον Αδάμ στον ξύπνιο του σαν όραμα. Ο Αδάμ εκμυστηρεύτηκε όλα τούτα στη γυναίκα του και στο μεγάλο του γιο οι οποίοι τον πίεζαν ν' ακολουθήσει την προτροπή του αράπη. Μάλιστα η γυναίκα του πρότεινε να πάνε μαζί, να κρατάνε μαζί τους μια εικόνα και να κάνουν το σταυρό τους για να ξεορκίσουν τους σατανάδες. Έλα όμως που ο αράπης του είχε πει ότι έπρεπε να πάει μόνος του.. Τελικά ο Αδάμ φοβούμενος μη συμβεί κάτι στον ίδιο ή στην οικογένειά του δεν τόλμησε. Χρόνια αργότερα η εγγονή του Αδάμ θυμούμενη την ιστορία πήγε στο εκκλησάκι και βρήκε όντως κοντά στο παραθυράκι ένα χαμόκλαδο κι από κάτω μια ανονίδα.

Μια άλλη ιστορία αναφέρει ότι μια χωριανή είδε ένα παρόμοιο όνειρο που της υποδείκνυε το σημείο όπου θα έσκαβε και θα έβρισκε ένα καζάνι λίρες. Η κυρία Ελένη πήγε στο συγκεκριμένο σημείο, έσκαψε, αλλά το μόνο που βρήκε ήταν ένα καζάνι γεμάτο κάρβουνα.

Πρόσφατα τώρα, πριν από λίγα μόλις χρόνια μια παρέα ψάχνοντας για λίρες με ειδικά μηχανήματα μπήκε στην εκκλησία. Ξαφνικά ακούστηκε ένας θόρυβος σα δυνατό χαστούκι, φοβήθηκαν κι έφυγαν.

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Φακιδάρη Κωνσταντίνα

Άγιος Αντώνιος

Τοποθεσία: Κουρτικιανά (Αλφά)

Ημερομηνία εορτασμού: 17 Ιανουαρίου

Το εκκλησάκι χτίστηκε πριν από 2 αιώνες περίπου. Δίπλα στο εκκλησάκι υπάρχει μια σπηλιά. Εκεί μέσα φύλαγαν μια εικόνα του Αγίου Αντωνίου η οποία υπολογίζεται ότι είναι ηλικίας 250 ετών. Η σπηλιά όμως ήταν κάπως παράξενη. Στην οροφή του σπηλαίου υπήρχε μια πλάκα η οποία έδινε την εντύπωση ότι είναι έτοιμη να πέσει. Για να προστατεύσουν λοιπόν την εικόνα οι κάτοικοι της περιοχής δίπλα στη σπηλιά έχτισαν το εκκλησάκι του Αγ. Αντωνίου.

Άγιος Νικόλαος

Τοποθεσία: Φουρνί (Αλφά)

Ημερομηνία εορτασμού: 6 Δεκεμβρίου

Αγία Παρασκευή

Τοποθεσία: Λαγκά (Αλφά)

Ημερομηνία εορτασμού: 26 Ιουλίου

Σωτήρας Χριστός (ή Μεταμόρφωση)

Τοποθεσία: Κάτω Αλφά

Ημερομηνία εορτασμού: 6 Αυγούστου

Στην περιοχή που σήμερα βρίσκεται το ξωκκλήσι, παλιότερα έθαβαν τα μωρά που πέθαιναν και δεν είχαν προλάβει να βαπτιστούν. Αργότερα από εκείνο το σημείο άρχισε να βγαίνει μια ωραία μυρωδιά, που λένε πως ήταν μύρο από τα παιδιά που είχαν θαφτεί εκεί. Ήταν αρκετά έντονο και καθέννας που περνούσε από κει το μύριζε. Αυτό γινόταν μέχρι και πριν λίγα χρόνια.

Κάθε χρόνο μετά τη λειτουργία τα σπίτια του χωριού γέμιζαν με παρέες που έτρωγαν και έπιναν και γλεντούσαν με τη συνοδεία βέβαια και της λύρας.

Το ξωκκλήσι χτίστηκε περίπου πριν από 3 αιώνες και είναι το παλιότερο στην περιοχή του χωριού Αλφά.

Κάθε χρόνο όποιοι έχουν αμπέλια, τα οποία έχουν ήδη σταφύλια, κόβουν μερικά και τα φέρνουν στην εκκλησία για να τα ευλογήσουν.

Άγιος Γεώργιος

Τοποθεσία: Περιοχή αγιοργγιουλάκι (Αλφά)

Ημερομηνία εορτασμού: 23 Απριλίου

Στο εκκλησάκι υπάρχει μια εικόνα του Αγίου Γεωργίου ηλικίας 250 περίπου ετών. Σύμφωνα με το θρύλο έχει κάνει πολλά θαύματα. Τώρα φυλάσσεται στο σπίτι των απογόνων αυτών που έχτισαν την εκκλησία. Από τους ειδικούς θεωρείται εικόνα μεγάλης αξίας και γι' αυτό εκκλησιάζεται μια φορά το χρόνο, την ημέρα της γιορτής του Αγίου.

Κάθε χρόνο την ημέρα της γιορτής του Αγίου μετά τη λειτουργία γίνεται πανηγύρι στο χώρο της εκκλησίας. Το κρέας που έχει μπει στη φωτιά από νωρίς προσφέρεται στους πιστούς. Όταν περάσει η ώρα οι παρέες φεύγουν για το χωριό και εκεί συνεχίζουν το γλέντι. Επίσης κάθε χρόνο κληρώνονται ζώα, τα οποία έχουν προσφέρει οι πιστοί στον Άγιο.

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Χαρίση Άννα

12 Απόστολοι

Τοποθεσία: Κάλυβος (Τσουπά)

Ημερομηνία εορτασμού: 30 Ιουνίου

Η εικόνα των Αγίων Αποστόλων βρέθηκε μέσα σε μια σπηλιά. Ήταν εκεί μέσα πολλά χρόνια και γι αυτό δίπλα χτίστηκε το ομώνυμο εκκλησάκι.

Ανήμερα των Αγίων Αποστόλων μετά τη λειτουργία γίνεται πανηγύρι.

Παναγία

Τοποθεσία: Κάλυβος

Ημερομηνία εορτασμού: 15 Αυγούστου

Η εκκλησία της Παναγίας ήταν παλιά ένα απλό κατάλυμα. Ένας Καλυβιανός ονόματι Βασάλος ο οποίος είχε γεννηθεί και μεγαλώσει στην Κάλυβο και ήταν πολύ μορφωμένος, είχε υποσχεθεί κάποια στιγμή να φτιάξει την εκκλησία. Η ζωή τον έφερε στην Αλεξάνδρεια όπου έγινε αρχιμανδρίτης. Από εκεί άρχισε να στέλνει χρήματα στον ιερέα του χωριού προκειμένου να χτιστεί η εκκλησία. Αφού τελείωσε, ο ιερέας σε ένδειξη ευχαριστίας ήθελε να σκαλίσει σε μια πλάκα κάτι για το δωρητή, αλλά δεν ήξερε τί. Μέρρες πολλές σκεφτότανε αλλά δεν έβρισκε κάτι που να τον ικανοποιεί. Αφού παρακαλούσε την Παναγία καθημερινά να τον βοηθήσει να σκεφτεί, μια βραδιά εκείνη παρουσιάστηκε στον ύπνο του και του είπε μια μαντινάδα:

«Ερείπιο σε εύρηκα εγώ και οι γονείς μου
έφυγα, ήρθα σ' έχτισα, όφελος τση ψυχής μου»

Έτσι ο ιερέας έγραψε αυτή τη μαντινάδα πάνω στην πλάκα, μαζί με το όνομα του αρχιμανδρίτη. Η πλάκα αυτή υπάρχει έως και σήμερα στην εκκλησία.

Κάθε χρόνο στις 15 Αυγούστου που γιορτάζει η Παναγία γίνεται πανηγύρι όπου παίρνουν μέρος όλοι οι Καλυβιανοί που μένουν στο χωριό αλλά και άλλοι που έρχονται από τις πόλεις όπου έχουν μετοικήσει.

Μιχαήλ αρχάγγελος και Άγιος Χαράλαμπος

Τοποθεσία: Κάλυβος

Ημερομηνία εορτασμού: 8 Νοεμβρίου και 10
Φεβρουαρίου

Επί τουρκοκρατίας ένας Τούρκος αγάς καθώς περνούσε καβαλάρης έξω από την εκκλησία κοντοστάθηκε για λίγο και άρχισε να ειρωνεύεται αυτό το «μικρό Καλυβιανό εκκλησάκι». Όταν όμως θέλησε να φύγει διαπίστωσε με έκπληξη ότι το άλογό του είχε κοκκαλώσει και δεν μπορούσε να κινηθεί. Μόνον όταν έταξε 2 ασκιά λάδι στη χάρη των αγίων μπόρεσε να ξεκινήσει το άλογό του.

Κάθε χρόνο όλο το χωριό συμμετέχει στη γιορτή της εκκλησίας. Πολλοί Καλυβιανοί, αλλά και από τα γύρω χωριά κάνουν τάματα προς την εκκλησία και τα φέρνουν όταν αυτή γιορτάζει. Οι κάτοικοι του χωριού κάνουν το τραπέζι και φιλοξενούν τους ξένους.

Το καμπαναριό έχει 3 καμπάνες και έχει χτιστεί επί τουρκοκρατίας.

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Πολιτάκης Ζαχαρίας,
Παπαδομανωλάκης Σπύρος

Άγιος Ιωάννης Θεολόγος

Τοποθεσία: Μαργαρίτες

Ημερομηνία εορτασμού: 26 Σεπτεμβρίου

Στην εποχή της τουρκοκρατίας οι χριστιανοί είχαν φτιάξει μια πολύ όμορφη πόρτα στην εκκλησία. Μια μέρα πέρασε ένας Τούρκος, του άρεσε και την πήρε στο σπίτι του. Οι χωριανοί του είπαν να μην την πάρει γιατί είναι μεγάλη αμαρτία. Αυτός γέλασε και τους κορόιδεψε. Από την άλλη μέρα άρχισαν να πεθαίνουν τα παιδιά του. Έτρεξε αμέσως κι επέστρεψε την πόρτα στην εκκλησία, πίστεψε στο θαύμα κι έγινε χριστιανός.

Κάθε χρόνο στις 26 Σεπτεμβρίου στο εκκλησάκι γίνεται λειτουργία.

Η σκόνη που υπάρχει στην Αγία Τράπεζα λέγεται ότι είναι θαυματουργή.

Άγιος Γεώργιος

Τοποθεσία: Μαργαρίτες

Ημερομηνία εορτασμού: 3 Νοεμβρίου

Ο Άγιος Γεώργιος παλιά ήταν η ενορία των Μαργαριτών και ο ναός ήταν σε πολύ καλή κατάσταση, με πολλές αγιογραφίες. Όταν όμως ενορία των Μαργαριτών έγινε η εκκλησία της Παναγίας, ο ναός παραμελήθηκε εντελώς. Κάποια στιγμή οι χωριανοί είδαν ένα δέντρο να φυτρώνει στην κορυφή του ναού. Πήγαν και είδαν ότι οι ρίζες του δέντρου κατέστρεφαν τις πολύ όμορφες αγιογραφίες. Αποφάσισαν τότε να τον αναστηλώσουν και από τότε τον γιορτάζουν κάθε χρόνο με συμμετοχή πλήθος κόσμου.

Αγία Παρασκευή

Τοποθεσία: Μαργαρίτες

Ημερομηνία εορτασμού: 26 Ιουλίου

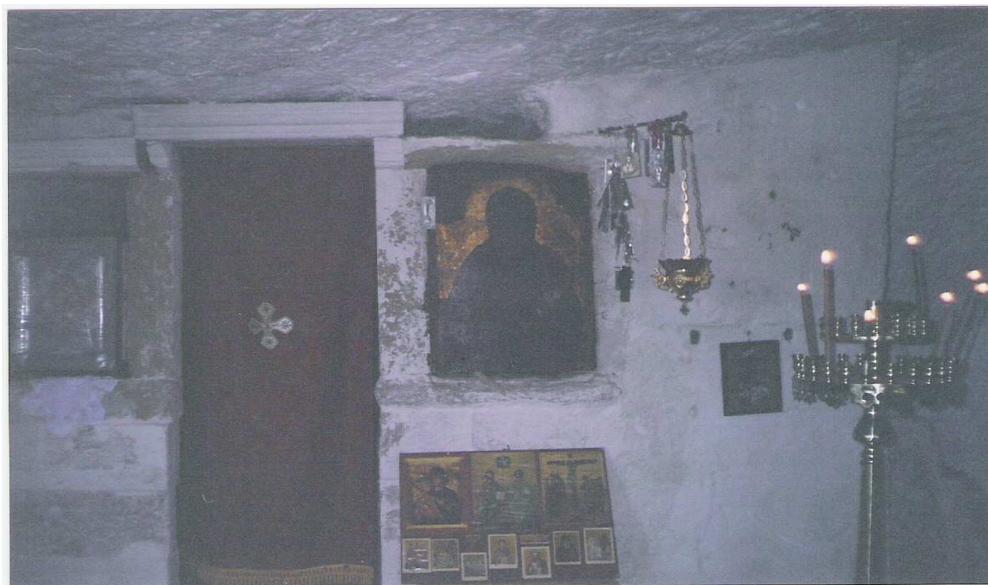
Η Αγία Παρασκευή είναι μια παλιά εκκλησία χτισμένη δίπλα σ' ένα ποτάμι. Στην εκκλησία υπάρχει ένα παράθυρο και παλιά όταν ένα παιδί ήταν άρρωστο οι γονείς του το έφερναν και το έβαζαν στην εκκλησία περνώντας το 3 φορές από το παράθυρο. Πίστευαν ότι έτσι θα γινόταν καλά.

Κάθε χρόνο στις 26 Ιουλίου πολύς κόσμος από τα γύρω χωριά, ακολουθώντας μια πολύ όμορφη διαδρομή με τα πόδια και κρατώντας άρτους, πηγαίνει στην εκκλησία να προσευχηθεί.

Άγιος Αντώνιος

Τοποθεσία: Μαργαρίτες

Ημερομηνία εορτασμού: 17 Ιανουαρίου

Η εκκλησία του Αγίου Αντωνίου βρίσκεται μέσα σε μια σπηλιά. Εκεί υπάρχει ένας τεράστιος βράχος απ' όπου παλιά, την ημέρα της γιορτής του Αγίου, λένε πως έτρεχε αγίασμα το οποίο οι πιστοί έτρεχαν να πάρουν γιατί το θεωρούσαν θαυματουργό.

Από παλιά μέχρι και σήμερα την παραμονή του εορτασμού του Αγίου, πολλοί χωριανοί μένουν μέσα στην εκκλησία και όλη νύχτα προσεύχονται και λένε ιστορίες για τη ζωή του Αγίου. Έξω από την εκκλησία ανάβουν φωτιές για να ζεσταίνονται οι πιστοί.

Άγιος Ονούφριος

Τοποθεσία: Μαργαρίτες

Ημερομηνία εορτασμού: 12 Ιουνίου

Κάποτε στις Μαργαρίτες ένας άντρας και τα δυό του παιδιά προσβλήθηκαν από μια μεταδοτική ασθένεια. Οι συγγενείς τον έδιωξαν από το χωριό κι εκείνος κατέφυγε σε μια σπηλιά. Εκεί βρήκε την εικόνα του Αγίου Ονουφρίου και με ξύλα και πέτρες έφτιαξε ένα μικρό εκκλησάκι. Εκεί αργότερα έθαψε και το ένα του παιδί.

Για να φτάσει κανείς στο εκκλησάκι χρειάζεται να περπατήσει αρκετή ώρα καθώς η διαδρομή είναι δύσκολη. Παρ' όλ' αυτά κάθε χρόνο, οι χωριανοί την ημέρα της γιορτής του Αγίου έρχονται για να τελέσουν τη λειτουργία.

Αγία Κυριακή

Τοποθεσία: Μαργαρίτες

Ημερομηνία εορτασμού: 7 Ιουλίου

Στα χρόνια της τουρκοκρατίας στο μοναστήρι που υπάρχει στις Μαργαρίτες υπήρχαν καλόγριες. Μια μέρα οι Τούρκοι τις καταδίωξαν κι εκείνες έτρεξαν στην εκκλησία της Αγίας Κυριακής για να σωθούν. Και τότε έγινε το εξής θαύμα: Οι καλόγριες έγιναν αόρατες κι ενώ οι Τούρκοι μπήκαν μέσα στην εκκλησία δεν μπορούσαν να τις δούν. Έτσι γλίτωσαν..

Η εκκλησία βρίσκεται ανάμεσα στα χωριά Μαργαρίτες και Ορθές. Κάθε χρόνο την ημέρα του εορτασμού μαζεύεται πολύς κόσμος και απ' τα δύο χωριά και γίνεται μεγάλη γιορτή.

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Δροσάκης Μανόλης

Ευαγγελισμός της Θεοτόκου

Τοποθεσία: Γεροντόσπηλιος, Μελιδόνι

Ημερομηνία εορτασμού: 25 Μαρτίου, 24 Ιανουαρίου

Στην τοποθεσία «Γεροντόσπηλιος» Μελιδονίου υπάρχει ένα σπήλαιο που κατά καιρούς χρησιμοποιήθηκε για διάφορους λόγους: α. για κατοικία προϊστορικών ανθρώπων, β. ως τόπος λατρείας του γίγαντα Τάλω και γ. ως κρησφύγετο κατά την Τουρκοκρατία. Στις 24 Ιανουαρίου του 1824 έγινε το ολοκαύτωμα του σπηλαίου. Για να τιμηθεί η θυσία των Μελιδονιωτών το 1958 χτίστηκε από το Μελιδονιώτη Νικόλαο Κουβάκη μικρός ναός που συνδέθηκε με το ολοκαύτωμα.

Στις 24 Ιανουαρίου, ημέρα του ολοκαυτώματος του σπηλαίου, τελείται η λειτουργία – δοξολογία και επιμνημόσυνη δέηση για τους πεσόντες. Ακολουθεί ο «Μελιδόνιος» δρόμος (δρομείς και ποδηλάτες ξεκινούν από το Ρέθυμνο και φτάνουν στο Μελιδόνι) και στη συνέχεια γίνεται τραπέζι με τη συμμετοχή των παρευρισκομένων. Το σπήλαιο γιορτάζει επίσης την 25^η

Μαρτίου ημέρα εθνικής εορτής και μνήμης της θυσίας των πεσόντων. Την ημέρα αυτή μοιράζονται στους πιστούς αρτουλάκια, χαλβάς και σαρδέλες.

Τα εγκαίνια του ναού έγιναν από τον τότε μητροπολίτη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου Αθανάσιο Αποστολάκη. Η λειτουργία του ναού συνεχίστηκε μέχρι το 1995 οπότε άρχισαν εργασίες ανάδειξης του σπηλαιίου. Στα πλαίσια αυτού του προγράμματος έγιναν εργασίες και στο ναό (πετρόχτιστα, κεραμοσκεπές, ταμπλό κ.λ.π.) με αποτέλεσμα σήμερα το εκκλησάκι ν' αποτελεί στολίδι του τόπου.

Άγιος Γεώργιος

Τοποθεσία: Μελιδόνι

Ημερομηνία εορτασμού: 23 Απριλίου

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Νησανάκη Αντωνία

Παναγία Χαρακιανή

Τοποθεσία: Μπαλί, δίπλα στον εθνικό δρόμο Ρεθύμνου –
Ηρακλείου

Ημερομηνία εορτασμού: 15 Αυγούστου

Μια αρχόντισσα του Βυζαντίου ταξιδεύοντας βγήκε στο γυρογάλι να ξεκουραστεί. Κάθισε δίπλα σε ένα βράχο (χάρακα) και αποκοιμήθηκε. Στον ύπνο της είδε την Παναγία να της υποδεικνύει το χώρο νότια του βράχου. Εύπνησε, και ψάχνοντας με την ακολουθία της βρήκε την άγια εικόνα την οποία παρέδωσε στους ντόπιους με την εντολή να χτίσουν ένα εκκλησάκι και να τη βάλουν μέσα. Βρήκε τους τεχνίτες, τους έδωσε τα χρήματα και τους υπέδειξε το μέρος του ονείρου της για να χτίσουν την εκκλησία. Αυτή θα γύριζε την επόμενη χρονιά στη χάρη της (15 Αυγούστου) να προσκυνήσει. Οι τεχνίτες όμως δεν τήρησαν την υπόσχεσή τους, άρχισαν το χτίσιμο αλλά γρήγορα το εγκατέλειψαν, αφού το μέρος ήταν δύσβατο και πίστευαν ότι η αρχόντισσα δε θα ξαναγυρίσει. Όταν είδαν το καράβι της αρχόντισσας φοβήθηκαν και ο αρχιμάστορας έκανε το νεκρό κι έβαλε τις γυναίκες να τον κλαίνει. Έστειλε ανθρώπους στην παραλία να πούνε στην αρχόντισσα ότι έπεσε πανούκλα στον τόπο και οι τεχνίτες

πέθαναν, όπως κι ο πρωτομάστορας. Η αρχόντισσα φοβήθηκε κι έφυγε, επιστρέφοντας όμως οι απεσταλμένοι βρήκαν τον πρωτομάστορα πραγματικά νεκρό. Φοβήθηκαν κι αμέσως άρχισαν το χτίσιμο. Έτσι, σε μικρό χρονικό διάστημα το εκκλησάκι ήταν έτοιμο και μέσα τοποθέτησαν την εικόνα μετανιωμένοι για την αμαρτία τους.

Άγιος Αντώνιος

Τοποθεσία: Μπαλί, θέση Βλυχάδα

Ημερομηνία εορτασμού: 17 Ιανουαρίου

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Νησανάκη Αντωνία

Σωτήρας Χριστός

Τοποθεσία: Ορθές, θέση Δραγασανά

Ημερομηνία εορτασμού: 6 Αυγούστου

Στη βορεινή πλευρά του χωριού Ορθές Μυλοποτάμου, στη θέση Δραγασανά βρίσκονται τα ερείπια της παλιάς εκκλησίας του Σωτήρα Χριστού. Σύμφωνα με τα στοιχεία που υπάρχουν είναι η πιο παλιά εκκλησία όλης της περιοχής και χρονολογείται γύρω στα 1100 μ.Χ. Από το σημείο που είναι χτισμένη η εκκλησία η θέα είναι τέτοια που μπορεί κανείς να ελέγχει όλη τη γύρω περιοχή σε βάθος πολλών χιλιομέτρων. Αυτό επέτρεπε τους πιστούς να αντιλαμβάνονται έγκαιρα την όποια εχθρική απειλή.

Το εκκλησάκι επί πολλά χρόνια παρέμενε στην αφάνεια και μόνο τελευταία μετά τη χειροτονία του σημερινού εφημέριου του χωριού παπα Μανόλη Σηφάκη άρχισε ξανά να λειτουργείται κάθε χρόνο στις 6 Αυγούστου, ημέρα της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα. Στο χώρο της εκκλησίας έχουν γίνει ανασκαφές οι οποίες έχουν φέρει στο φως ευρήματα που μαρτυρούν την αρχαιότητα του ναού.

Παναγία Ζωοδόχου Πηγής

Τοποθεσία: Ορθές, θέση Δραγασανά

Ημερομηνία εορτασμού: Παρασκευή μετά το Πάσχα

Ο ναός της Παναγίας είναι πολύ κοντά στο χωριό Ορθές και έχει χτιστεί πρόσφατα. Τις δαπάνες της ανέγερσης καθώς και όλες τις πρωτοβουλίες ανέλαβε εξ' ολοκλήρου ο διπλωμάτης Ηλίας Μαλτέζος, το γένος Δράγαση. Ο ίδιος επιμελήθηκε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον όλων των εργασιών της ανέγερσης και το αποτέλεσμα ήταν ένα πανέμορφο εκκλησάκι που κοσμεί το βόρειο άκρο του χωριού.

Άγιος Παντελεήμονας

Τοποθεσία: Ορθές στη θέση Γαβρά

Ημερομηνία εορτασμού: 27 Ιουλίου

Ο ναός του Αγίου Παντελεήμονα χτίστηκε πρόσφατα στη θέση Γαβρά από τον πρωτοπρεσβύτερο Ρεθύμνου Ι. Πίτερη. Ο πρωτοπρεσβύτερος είδε σε όραμα ότι στη συγκεκριμένη θέση υπήρχε παλιός ναός του αγίου. Ύστερα από αυτό το όραμα πραγματοποίησε ανασκαφές και όντως ανακάλυψε ερείπια παλαιού ναού. Στην ίδια θέση οικοδόμησε μικρό εκκλησάκι.

Παλιότερα ανήμερα της γιορτής του Αγίου γινόταν πανηγύρι όπου οι πιστοί έμεναν μετά τη λειτουργία, έτρωγαν, και στη συνέχεια κατέβαιναν στο χωριό.

Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος

Τοποθεσία: Ορθές, τοποθεσία Καβούσι

Ημερομηνία εορτασμού: 29 Αυγούστου

Ο θρύλος ήθελε τους επισκέπτες του ερειπωμένου ναού σε ώρες ημέρας να δοκιμάζονται από σωματικό ρίγος όταν αντίκρυζαν ή άγγιζαν τα επιφανειακά κατάλοιπα του άλλοτε ιστορικού και θρησκευτικού αυτού μνημείου. Όσοι δε πήγαιναν νυχτερινές ώρες, τρέπονταν σε φυγή από φόβο και σύγχυση που προκαλούσαν τα αόρατα στοιχεία που προέρχονταν από τα ενταφιασμένα στο δάπεδο του ναού πτώματα αβάπτιστων παιδιών. Σύμφωνα με το θρύλο, άνθρωποι «αλαφροίскиωτοι» άκουγαν κραυγές και δέχονταν πετροβολισμούς.

Η εκκλησία γιορτάζει στις 29 Αυγούστου, ημέρα του αποκεφαλισμού του Αγίου Ιωάννη. Εκείνη την ημέρα γίνεται λειτουργία με αρτοκλασία και μνημόσυνα. Η μέρα αυτή είναι ημέρα αυστηρής νηστείας.

Η παλιά βυζαντινή εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου χτίστηκε στη θέση Μετόχι κατά πάσα πιθανότητα το 1000 μ.Χ. Στο δάπεδο της εκκλησίας ακριβώς έξω από το ιερό είχαν κατασκευαστεί (άγνωστο πότε) έξι τάφοι, κατάλοιπα των οποίων είχαν αποκαλυφθεί από τα πολύ παλιά χρόνια. Ο ναός αρχικά χρησιμοποιήθηκε ως σημείο συναντήσεων, συσκέψεων και ως καταφύγιο από τους Χριστιανούς που αμύνονταν στους διάφορους κατακτητές της Κρήτης. Εκεί ενταφιάστηκαν πεσόντες αρχηγοί και άλλοι αγωνιστές των κρητικών επαναστάσεων κατά των Αράβων, Βενετών, Τούρκων. Έτσι απέφυγαν τις μετά θάνατον διαπομπεύσεις και διασυρμούς των νεκρών ηρώων από τους διώκτες τους. Αργότερα τοποθετούσαν εκεί τα αβάπτιστα νεκρά βρέφη, με την ελπίδα να βαπτιστούν από τον Άγιο Ιωάννη το Βαπτιστή.

**Πληροφορίες – φωτογραφίες: Βολιτάκης Μάρκος
Μαρκάκης Πέτρος**

Άγιος Παντελεήμονας

Τοποθεσία: Άγιος Παντελεήμονας Περάματος

Ημερομηνία εορτασμού: 27 Απριλίου

Είναι ένα ξωκκλήσι λίγο έξω από το Πέραμα. Θεωρείται πολύ θαυματουργό και υπάρχουν πολλές αναφορές, κυρίως σε περιπτώσεις προβλημάτων υγείας.

Μέχρι πριν μερικά χρόνια στο χώρο της εκκλησίας γινόταν πανηγύρι. Την προηγούμενη ημέρα του εορτασμού (26 Απριλίου) οι πιστοί πήγαιναν στον εσπερινό και κατόπιν έμεναν για να προετοιμάσουν το χώρο για την επομένη. Την ημέρα της γιορτής ακολουθούσε τραπέζι και γλέντι με μουσικά όργανα. Οι πιστοί κάθονταν σε παγκάκια γύρω από ένα μεγάλο δέντρο, δίπλα σε μια πηγή με πόσιμο νερό.

Αγία Φωτεινή - Αγία Θέκλα

Τοποθεσία:

Ημερομηνία εορτασμού:

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Πάγκαλος Σπύρος
Κουτσορούμπης Γιώργος

Άγιος Νεκτάριος

Τοποθεσία: Ρουμελί

Ημερομηνία εορτασμού: 9 Νοεμβρίου

Γίνεται πανηγύρι προς τιμήν του Αγίου κάθε χρόνο στις 9/11.

Αγία Άννα

Τοποθεσία: Ρουμελί

Ημερομηνία εορτασμού: 9 Δεκεμβρίου

Πληροφορίες – φωτογραφίες: Κουτσορούμπης Γιώργος

Άγιος Αντώνιος

Τοποθεσία: Ρουμελί

Ημερομηνία εορτασμού: 17 Ιανουαρίου

φωτό: Νησανάκη Αντωνία

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Τάκης Παπατσώνης

Είσαι άσπρο ελληνικό ερημοκλήσι δαρμένο
από την αντηλιά. Γύρω σου αμπέλια, μποστάνια,
καρποφόρες συκιές και κάπου κάπου μοναχική
και κάποια ελιά. Χρυσοφυγανισμένα τα χορτάρια
αχνίζουνε, άχυρο πια. Κι αντίς γι αγγέλους, τα τζιτζίκια
σου κανοναρχούνε το κάθε απομεσήμερο έως αργά
με το δικό τους τρόπο τον Παρακλητικό Κανόνα